

طفل خمين، پير جماران

86 سال زندگی زمان کمی نیست، مخصوصا اگر کیفیت این سال‌ها به حدی باشد که توانسته باشید «انفجار نور» را در کشوری در «قلب جهان» رقم زده باشید، «ژاندارم منطقه» را سرنگون کرده باشید...

86 سال زندگی زمان کمی نیست، مخصوصا اگر کیفیت این سال‌ها به حدی باشد که توانسته باشید «انفجار نور» را در کشوری در «قلب جهان» رقم زده باشید، «ژاندارم منطقه» را سرنگون کرده باشید و به 2500 سال «پادشاهی» در ایران پایان داده باشید. ابن حکایت زندگی، سید، حلاله مصطفی، خمین، است؛ کس، که او با نام امام خمین (ره)، م، شناسم. امام خمینی (ره) در طول زندگی خود در 4 کشور و 8 شهر زندگی داشته اند. با وجود این که زندگی در 3 کشور و 4 شهر از این میان به اجبار و در «تبعید» بوده، اما این «توفیق اجباری» مطمئنا باعث شد او دنیاییده تر شود.

از این منظر، زندگی امام خمینی (ره) با بسیاری از بزرگان قدیم و جدید قابل مقایسه است. در راس این بزرگان یادمان نرفته که حضرت پیامبر (ص) قبل از نبوت، قافله دار کاروان های تجاری بود و بعد از آن هم هجرتی بزرگ و تاریخی از مکه به مدینه را رقم زد بنابراین می توان گفت یکی از ویژگی های بزرگان، سفر و مهاجرت است که «بگو در زمین بگردید و بنگرید چگونه آفرینش را آغاز کرده است. سپس خداست که آخرت را پدید می آورد؛ خداست که بر هر چیزی تواناست.» (سوره مبارکه عنکبوت، آیه 20)

تولد در خمین

نخستین سکونتگاه امام خمینی (ره) خمین بوده است. خانه در خیابانی که اکنون به نام ایشان نامگذاری شده قرار دارد و نام محله ای که خانه در آن قرار دارد سرپل است، ظاهرا به دلیل رودخانه یا قناتی که از کنار خانه می گذرد. بنا به روایتی این خانه را حدود 65 سال پیش از تولد امام خمینی (ره) جد ایشان خریداری کرده است. بعد از شهادت پدر به دست اشرار، سهم امام از این ارثیه پدری، حیاط محدود و کوچکی بود که در آن یک ایوان و سه اتاق وجود داشت، اما منزلی که اکنون تحت عنوان خانه موزه امام خمینی (ره) یکی از آثار تاریخی و دیدنی شهرستان خمین است، از سال 75 به عنوان یک اثر ملی ثبت شده و سالانه نزدیک 300 هزار نفر از آن بازدید می کنند؛ ابتدا 4500 مترمربع وسعت داشته و حالا وسعت آن بالغ بر 2500 مترمربع است. در کنار حیاطی هم که ارثیه امام خمینی (ره) است، ارثیه آیت الله مرتضی پسندیده، برادر ناتنی امام هم قرار دارد و دالانی کوچک، این دو بخش منزل را به هم وصل می کند. خانه مثل بسیاری از خانه های قدیمی دارای بخش های مختلفی چون اندرونی و بیرونی است، اما آنچه بیش از همه مورد توجه قرار گرفته، اتفاقی است که محل تولد امام خمینی (ره) است؛ اتفاقی که بی شک شاهد میلاد فردی بوده که یکی از بزرگ ترین شخصیت های قرن بیستم جهان بوده است.

تحصیل در سلطان آباد

امام خمینی (ره) حول و حوش هجده سالگی برای کسب علوم دینی راهی اراک می شود؛ شهری که در حال حاضر مرکز استان مرکزی است و در آن روزها سلطان آباد نام داشت. اراک در آن زمان یکی از پایگاه های علوم دینی بوده و نباید از نظر دور داشت که در سال های بعدی هم مرجع بزرگی چون آیت الله اراکی از این شهر برخاسته است. با این حال اقامت امام خمینی (ره) در این شهر، مدت زیادی طول نمی کشد چرا که با مهاجرت آیت الله شیخ عبدالکریم حائری یزدی به قم برای تاسیس حوزه علمیه این سامان، امام هم با استاد خویش راهی قم می شود. امام خمینی (ره) در طول مدت سکونت در اراک، در حجره ای در منطقه شرقی مدرسه علمیه سپهدار سکونت داشتند.

حجره های تحصیل در قم

محل سکونت امام خمینی (ره) در ده سال ابتدایی ورود به قم هم مدارس علمیه بوده است. در سه سال ابتدایی، ایشان در حجره ای در مدرسه دارالشفا سکونت داشتند. بعد از آن هم حجره شماره 23 مدرسه علمیه فیضیه، شاهد حضور امام خمینی (ره) بود. حضور و سکونت در مدارس علمیه، در بیست و هشت سالگی پایان یافت؛ وقتی روح الله موسوی خمینی با خدیجه ثقفی ازدواج کرد.

منازل اجاره ای در بدو زندگی مشترک

اولین محل سکونت امام خمینی (ره) پس از ازدواج، خانه ای در محله «آب سردار» تهران بوده است. محله آب سردار در ضلع غربی میدان شهدا قرار دارد. پس از آن این خانواده دو نفره به قم مهاجرت کردند و در خانه ای که «آیت الله حاج سیداحمد زنجان» به امام معرفی کرده بود، ساکن شدند. گویا به دلیل میل صاحبخانه به تخلیه زودتر منزل یا کرایه سنگین، امام بعد از شش ماه به خانه ای در محله ای به نام «الوندیه» در قم رفتند. اتفاق مهمی که در این خانه افتاد، ولادت فرزند بزرگ امام خمینی، مصطفی بود. بنا به گزارشی، گویا این خانه در حال حاضر تخریب شده است.

یک خانه انقلابی

پس از این خانه، منازل اجاره ای امام خمینی (ره) در قم چند بار تعویض شد تا این که سال 1335، امام در محله یخچال قاضی قم و در محل خیابان معلم کنونی، منزلی به مساحت 300 مترمربع خریداری کردند. این خانه، دو بخش اندرونی و بیرونی داشت و ساده بود. این سادگی در حال حاضر برای مراجعان این خانه هم قابل فهم است. خانه پس از پیروزی انقلاب، دفتر امام

خمینی(ره) بود تا این که از سوی حاج احمد خمینی به دفتر رهبر انقلاب تحویل داده شد و پس از آن هم موزه امام خمینی(ره) در شهر قم شد. اهمیت این خانه از این حیث است که اصلی ترین مبارزات امام خمینی(ره) پیش از دوران تبعید در این خانه صورت گرفت.

منازلی در تبعید

از بازداشت امام خمینی(ره) در خرداد 42 تا تبعید ایشان در آبان 1343 به خارج از کشور، امام مدتی در تهران زندگی کردند. سه منزل در این زمان میزبان ایشان بود. منزل اول در منطقه داوودیه بود؛ منطقه ای در شمال میدان مادر (محسنی یا میرداماد) تهران که البته با نظر نیروهای امنیتی تغییر کرد و به منازلی در منطقه قیطریه تهران رسید.

دوران تبعید ترکیه هم برای امام خمینی(ره) پر از جابه جایی بود. هتلی در مرکز آنکارا، ساختمانی در خیابان آتاتورک این شهر و سرانجام خانه ای در شهر دورافتاده بورسا در 460 کیلومتری آنکارا، محل های زندگی امام در کمتر از یک سال تبعید در ترکیه بود. پس از این ایام، امام خمینی عزم عراق کردند.

پس از اقامتی کوتاه در کاظمین، سامرا و کربلا، امام خمینی به منزل ساده ای که یکی از دوستان ایشان به نام حاج شیخ نصرالله خلخالی برایشان تهیه کرده بود، رفتند. خانه به طور واضح کوچک و قدیمی بود، اما امام اجازه توسعه کمی و کیفی آن را ندادند و در همان خانه، انقلاب اسلامی مردم ایران را هدایت کردند. این خانه در حال حاضر در تملک دولت ایران است، اما چند سال پیش به دلیل ترمیم ناپذیری تخریب شد تا با نقشه ای همسان آن روزها بازسازی شود.

امام پس از این که دولت عراق، مزاحم فعالیت های ایشان شد، خواستار تغییر محل تبعید خود شدند و پس از سفر کوتاهی به کویت راهی فرانسه شدند.

خانه ابتدایی امام در پاریس بود، در طبقه چهارم یک ساختمان و شرط کرده بودند اجاره این محل باید پرداخت شود. با این حال، رفت و آمد بسیار برای همسایگان مزاحمت ایجاد کرده بود و از این رو ایشان به تغییر محل سکونت به منزل 79 متری در نوفل لوشاتو، روستایی نزدیک پاریس رضایت دادند. از این محل که آخرین تبعیدگاه امام است، خاطرات زیادی نقل شده است؛ از درخت سیبی که محل گعده امام و حاضران در نوفل لوشاتو بود تا مصاحبه های زیادی که خبرنگاران غربی در این محل با ایشان انجام دادند.

سکونت در تهران، بازگشت به قم، مراجعت به تهران

پس از ورود امام خمینی(ره) به تهران، دو مدرسه رفاه و علوی در نزدیکی میدان شهدا محل اقامت ایشان شد. پس از مدتی، امام با ترک تهران به سمت خانه قدیمی خود در قم رفتند، اما به خاطر کثرت مراجعه مردم به منزلی در همان نزدیکی نقل مکان کردند؛ خانه ای که ظاهراً متعلق به آیت الله یزدی بوده است.

با این حال، بهمن 58 امام خمینی(ره) هم به دلیل ناراحتی قلبی و هم برای اداره راحت تر امور کشور به تهران بازگشتند.

پس از طی مراحل درمانی بنا به توصیه تیم پزشکی قرار شد منزلی در شمال شهر تهران برای ایشان مهیا شود؛ منزلی سه طبقه در منطقه دربند نخستین منزلی بود که با این ویژگی ها انتخاب شد و امام هم چهارماهی در این منزل ساکن بودند، اما آنچه باعث می شد امام خمینی به قول خود در این خانه احساس «عذاب» کنند، این بود که این منزل از سطح معمولی خانه ها کمی بالاتر بود و مثلاً نمای سنگ داشت. از این رو ابتدا خواستند خانه را تغییر دهند و سپس هشدار دادند در غیر این صورت به قم برو خواهند گشت.

پس از جستجوی فراوان، نهایتاً منزل حجت الاسلام امام جمارانی در محله جماران به عنوان اقامتگاه ایشان انتخاب شد و ایشان از 28 اردیبهشت سال 59 تا پایان عمر در این محل زندگی کردند.

این حکایت زندگی رهبر کبیر انقلاب ایران است در بیش از 20 منزل مسکونی خود در 8 شهر و 4 کشور. با وجود این کیست که نداند، هر قدر هم این تغییرات اختیاری و اجباری منازل زیاد بوده، آنچه ثابت است، سادگی است که در این اقامتگاه ها به چشم می خورد؛ چیزی که شایسته یک رهبر معنوی است.

مصطفی مسجدی آرانی - جام جم